

ZGODBA O UNICEFU V SLOVENIJI

Unicef Slovenija je bil zgledna nevladna humanitarna organizacija evropskih razsežnosti vsaj do odstopa predsednice dr. Andreje Črnak Meglič leta 2003. Takrat se je zaposlila v društvu kot vodja zagovorništva otrokovih pravic. Direktorica Maja Vojnovič je njeno formalno izgubo moči izkoristila in nekdanja predsednica je kmalu zapustila sekretariat ter opustila vsakršno delo v društvu

Po tem je Vojnovičeva začela pritiskati na tiste, ki so ostali v dobrih odnosih z nekdanjo predsednico in večino delovnih prizadevanj usmerila v ohranjanje položaja. To pomeni, da je morala nadzorovati članstvo v društvu, za kar pa je potrebovala tudi povsem podrejen in neiniciativen sekretariat.

Na sekretariatu je zaposlovala vedno nove ljudi, tudi po več ljudi za nadomestilo nekdanje predsednice. Tako je mene, organizatorja odnosov z javnostjo, najprej nadomestila nova kolegica, kot vodja odnosov z javnostjo, ki je po slabih šestih mesecih zaradi nesoglasji z direktorico zapustila organizacijo. Nadomestila jo je svetovalka za odnose z javnostjo, po nekaj mesecih pa so zaposlili še organizatorko marketinga, danes svetovalko za marketing. Zelo verjetno jih danes v tem oddelku dela še več.

Na zbiranju sredstev, ki sta ga še leta 2003 pokrivali dve sodelavki, jih je leta 2008 delalo šest. Namen tako darežljivega zaposlovanja je bilo preprosto kupovanje lojalnosti zaposlenih, saj se »stari kadri« niso mogli sprijazniti z nekompetentnim vodenjem in razsipništvom. Na slabo vodenje (»leadership«) je kot na edino, vendar pomembno napako v organizaciji vsako leto posebej opozarjala tudi Unicefova skupina pristojnih za slovenski odbor. Žal niso nič ukrenili, ampak so to sprejemali kot dejstvo, ustrezno opredeljeno v neki drugi slovenski zgodbi, kot »posebne lokalne navade«.

Vodja zbiranja sredstev in prodaje in danes v. d. direktorice Alenka Jež Heinz je delo začela opravljati v začetku leta 2007. Gre za nekdanjo predsednico nadzornega odbora, ki je bila že takrat močno lojalna direktorici oziroma še bolj predsednici. Ker še ni imela visokošolske izobrazbe, je sprva delo opravljala po pogodbi kot s. p., takoj ko je diplomirala na novomeški fakulteti, pa se je redno zaposlila.

Kljub vse več zaposlenim so v delo čedalje bolj vključevali tudi svetovalne in marketinške agencije in akcije so postajale dražje in dražje. Eksponentno pa se je povečevala tudi vloga pravnikov oz. odvetnikov. Ti so bili pomembni tako pri zakonodajnem kritju manipuliranja skupščine društva kot za legalno kritje mobingiranja zaposlenih ali pa njihovo nagrajevanje (izjemna individualna pogodba direktorice – odpravnina in plače do konca mandata, nagrada predsednici ^{^^1}, izplačila honorarjev zaposlenim ob raznih projektih, kot so EU-projekt promoviranja razvojne pomoči ali pred tem priprava akcijskega načrta za otroke).

Konec leta 2008 je bilo stanje na sekretariatu docela porazno. Direktoričino manipuliranje oz. sejanja razdora med zaposleni, s katerim je najverjetneje poskušala preusmeriti nezadovoljstvo zaposlenih z vodenjem, je doseglo namen. Dejstvo je, da ti odnosi predsednice Unicefa Slovenije

Zore Tomič in članov Izvršilnega odbora niso vznemirjali, in pritožbe nad vodenjem so bile brez učinkov. V upanju, da bo vodstvo društva odreagiralo vsaj na poslovno škodljive odločitve direktorice, sem na vrsto takšnih odločitev opozoril takratno predsednico. Seveda tudi to ni zaleglo. IO in predsednica in pozneje tudi Unicefa Ženeva so nekritično podprli direktorico.

Po eni strani je bila to logična reakcija, saj so bili za zelo slabo stanje vsi odgovorni. Člani IO predvsem zaradi nerazumevanja funkcije v smislu poslovnega nadzora dela sekretariata. Tako se jim je zdelo povsem nepotrebno razpolagati z letnim poročilom Unicefa, v katerem so med drugim objavljeni uradni podatki o prispevku slovenskega odbora Unicefu. To je glavna referenca za nadzor pravilnosti podatkov, ki jih je sekretariat predstavil organom društva. Letnega poročila za 2007 jim namreč direktorica ni poslala, saj je prepovedala distribucijo publikacije. Močno, do pol milijona dolarjev, so se razlikovali podatki o prispevku, ki so izhajali iz društvenega letnega poročila in tistega od Unicefa. Prav tako se niso čutili dožni obsoditi povsem neracionalne poslovne odločitve direktorice, v katerih so služili predvsem tiskarji, poštarji in agencije.

Eden izmed očitkov se je nanašal celo na odtujitev denarja. Šlo je za danes že javnosti precej poznani preveč plačani račun Pošti Slovenija (22.000 EUR), ki ga je Unicef Slovenija izterjal šele po mojem opozorilu - torej po več kot letu dni. Tudi za to ni nihče odgovarjal niti z uradnim opozorilom, da se kaj takšnega ne sme dogajati, ali z dvignjenim kazalcem v smislu »ti, ti«. In še danes ne vemo, za kaj se je vrnjen denar porabil, moral bi namreč iti v Peru, za kar so ga darovalci namenili.

Razprave okoli opozorila na poslovno škodljive odločitve so se vlekly več kot pol leta do spomladi 2009. Temu sta biie namenjeni vsaj dve seji IO, angažirala se je Ženeva, celo v javnosti so pojasnjevali enega od očitkov, da bi bili bolj kredibilni, seveda daleč od tega, da bi katerega koli od očitkov utemeljeno ovrgli. Sam sem junija 2009 zapustil organizacijo, doseženo pa je bilo, da se je tudi v IO formirala majhna opozicija. Ta je bila pomembna pri ponovni potrditvi direktorice na to mesto, saj ji je spomladi 2009 potekel mandat. Mandat pa je potekel tudi IO in drugim organom društva. Dogodka se časovno skorajda ujemata, vendar tako, da direktorico potrjuje še stari IO. S tem se direktorica izogne tveganju, da bi o njenem nadaljevanju vodenja odločali morebitni novi, njen manj naklonjeni člani IO.

Zaradi opozicije v IO tudi takšna reelekcija direktorice ni bila izvedena gladko. Nad »nomenklaturo« pa je prihajal tudi nov predsedniški kandidat, ki je resno ogrožal vodstvene pozicije. Zato je nekdanja predsednica Zora Tomič praktično izsilila potrditev direktorice Maje Vojnovič za naslednje štiri leta. Naknadno je spremenila zapisnik seje IO, ki je direktorico potrdil le do predvidenega sprejetja novega statuta. Po telefonu je preklicala člane IO, ki so se seje udeležili in niso glasovali za potrditev direktorice, ter jih prepričevala, naj svoje glasovanje naknadno spremenijo. To ji je pri nekaterih članih tudi uspelo in Tomičeva je podpisala pogodbo o zaposlitvi Maje Vojnovič za izvršno direktorico z vsemi pooblastili za štiri leta. V pogodbi je bila tudi vrsta varoval, ki je preprečevala zamenjavo direktorice (najmočnejša je bila višina odpravnine v višini vseh plač do konca mandata), saj se je obetala nenadzorovana zamenjava na vrhu društva. Jasno, da je bila tudi zaradi teh kolobocij skupščina društva dvakrat prestavljena.

Na skupščini društva, ki se je izvedla z več kot enomesečno zamudo, je bil za predsednika izvoljen nezaželeni kandidat. Članstvo IO pa je v večini še vedno ostalo naklonjeno direktorici. Novi predsednik je poskušal vzpostaviti korektno sodelovanje z direktorico, a ga je ta s prezirom

zavračala. Po dobrih šestih mesecih je dokončno spoznal, da je tako nemogoče delati.

Poleg napak v delu odbora, ki jih je sproti odkrival, so ga v to prisilile pritožbe različnih deležnikov, tudi ambasadorjev dobre volje, predvsem pa pritožbe zaposlenih nad direktorico. Marca 2010 so štiri zaposlene od njega zahtevale ukrepanje, sicer naj bi društvo tožile zaradi mobinga. Takrat se je še komu zdelo razumljivo, da si organizacija, kot je Unicef, ne bi smela privoščiti tožbe treh samohranilk in kolegice, ki so predstavljale skoraj četrtino zaposlenih. Tudi zato je predsednik ukrepal in IO-ju predlagal razrešitev direktorice.

Po tem dogodku pa se je šele pokazal ves primitivizem, ki je uzurpiral to organizacijo. Direktorici lojalni člani IO so zaposlene, ambasadorje in ne nazadnje širšo javnost (raziskava leta 2009 je pokazala, da priljubljenost Unicefa pada) ponovno povsem oholo ignorirali in se brezkompromisno postavili v bran direktorici. Do kakšne ravni so pripeljale razprave, dovolj pove dejstvo, da je Miloš Kuret, eden od članov, lojalnih direktorici, po eni od sej IO, na kateri je predsednik napovedal izredno revizijo, preostalim članom poslal elektronsko sporočilo, v katerem je zapisal: »Ker gre za izsiljeno dejstvo, predvidevam, da je moja dolžnost preprečiti izredno revizijo, torej se v torek zjutraj postaviti pred vrata društva in spuščati noter le zaposlene in goste, ki imajo kakšno drugo opravilo na društvu, kot je izredna revizija..«

Vendar morda ne gre le za smešno raven razprave. Sporočilo zazveni bolj resno, če vemo, da je g. Kuret želel, da se mu izplačujejo potni stroški za seje IO od takratnega bivališča v Budimpešti. Predsedniku je to takrat uspelo preprečiti. Sam pa si ne upam pomisliti, kaj se je morda dogajalo prej, ko je pred Budimpešto njegova žena še službovala v Stockholmu.

Razmišljujoči intermezzo:

Res je težko odkriti motive za takšno ravnanje, saj so nekateri od teh šestih članov IO vedeli za dejanja direktorice, ki so bila skregana z zdravim razumom, saj so jih s tem skozi leta osebno seznanjali zaposleni. Mogoče je bila to le posledica neke ekskluzivistične kulture izbrancev, ki je svoje preživljanje vezala na javna sredstva in dosegla dovolj visoko mesto v tej hierarhiji. Neizmerna homogenost te skupine se še posebno pokaže, ko je treba zaščititi položaj enega od njih. Kot da bi ob priznanju nesposobnosti ali nespodobnosti enega samega pripadnika njihove vrste morali priznati, da je gol njihov slehernik. Vsi drugi smo naokoli zgolj zato, da si oholeži v občasnih druženjih z njimi medsebojno dokazujejo svojo »socialno širino«, ki se je, žal, le kot dogma ohranila v njihovem naboru vrednot.

Jasno je, da takšnega razpada sistema ni mogel spregledat niti Unicef, ki je leto pred tem moja opozorila, da vse poti vodijo v to smer, zavrnil kot neutemeljena in škodljiva organizaciji. S posredovanjem je dosegel sporazumni odhod direktorice in ga pogojil z odstopom predsednika. Predsednik je tako in tako po letu dni ostal brez volje po humanitarnem delu – nadaljnjem boju z mlino na veter, in zato brezpogojno odstopil. Direktorica pa si je izposlovala odpravnino, ki ji je po pogodbi pripadala, in sicer v obliki podjemne pogodbe o delu z Unicefom. Regularnih odpravnin se Unicef izogiba, saj darovalci težko prenesejo, da gredo njihova sredstva namesto otrokom v žepe primitivno pogoltnih težkokategornikov. Da bi se izognili morebitnim nadaljnjim takšnim primerom »nevođenja«, ki ga nadzirajo lokalneži, bo Unicef društvo transformiral v fundacijo, ki jo lahko neposredno nadzoruje.

Res je, da Unicef ni zgolj nedolžna žrtev lokalnih navad. Povsem nerazumljivo ali bolje rečeno cinično je, da so za ureditev razmer v Sloveniji najeli g. Hanka Frankna, nekdanjega direktorja nizozemskega Unicefa. Ta je bil pred dvema letoma v podobnem položaju kot Maja Vojnovič lani. On je po pisanju spletnih medijev prejel pogodbeno odpravnino (200.000 evrov + 150.000 evrov za čas suspenza) in skupaj z Unicefom povzročil veliko ogorčenje nizozemske javnosti (<http://www.depers.nl/binnenland/356703/Ophef-over-vertrekpremie-Unicef.html>). Sklepamo lahko, da si elita v primitivizmu ne stoji ob strani le v mejah države, ampak ta njena solidarnost ne pozna meja.

Človek bi pričakoval, da niže res ne gre in da se bo organizacija po odhodu kompromitirane direktorice in poštenega, a preveč naivnega predsednika lahko le še dvigovala. Pa ni tako. Pritisk na štiri zaposlene, ki so grozili s tožbo zaradi mobinga, se je nadaljeval. Tri vodje oddelkov, ki so prevzele vodenje odbora, so nadaljevale delo nekdanje direktorice z odvzemanjem delovnih nalog in pristojnosti tem zaposlenim ter jih preusmerjale na novozaposlene. Ta vojna je kulminirala, ko je vodja zbiranja sredstev, ki so jo zaposlili na delovno mesto brez ustrezne izobrazbe, odpustila dve podrejeni uslužbenki. Ukrep je prepričal tudi tretjo, da je dala odpoved, tako da zdaj v nemilosti vztraja le še ena.

Nadaljevanje zgodbe javnost pozna. Ambasadorki sta dve leti poskušali zadeve rešiti v okviru organizacije. Po vseh dodatnih zapletih jima je prekipelo in sta javno odstopili od teh častnih funkcij. Javnost je izvedela tudi, da tožilstvo obravnava vložene kazenske ovadbe. Ženeva še vedno podpira tiste, ki so zavozili. Slovenija je postala predsedujoča izvršnemu odboru Unicefa.

Bilanca stanja po 17 letih v večini uspešnega dela Unicefa Slovenija je:

- nima direktorja,
- nima predsednika,
- IO vodi podpredsednica Ž. B. Slana, ki je kot članica odstopila že pred skoraj letom dni,
- IO je nelegitimen,
- nad njim visijo tožbe zaradi mobinga in zaradi prekinitve pogodbe o zaposlitvi,
- je v pravnem prekršku, ker že leto in pol ni sklical skupščine,
- nima potrjenega poročila za delo v letu 2009,
- nima potrjenega plana dela za 2010,
- vodijo ga tri vodje oddelkov na sekretariatu:
 - vodja prodaje Alenka Jež Heinc (dve leti zaposlena, razrešena vodenja zbiranja sredstev, izključno odgovorna za preveč plačan račun Pošti Slovenija ...),
 - vodja zbiranja sredstev Mojca Longar (delovno mesto pridobila z utajitvijo neustrezne izobrazbe),
 - računovodkinja Mateja Pilej (po dolžnosti na strani tistih, ki podpisujejo račune),
- odstopili dve najaktivnejši ambasadorki dobre volje (drugi ambasadorji zadev ne komentirajo),
- tožilstvo se ukvarja s kazenskimi ovadbami.

Epilog

Vse to je izključna posledica neustreznega vodenja. Direktorica je leta 2003 v roke dobila v odlično organizacijo. Čakala jo je doba gospodarskega razcveta (2004-2008). Zaradi razlogov, ki jih za zdaj lahko razumejo zgolj strokovnjaki za mentalno in psihično zdravje človeka ali pa so domena kazenskih dejavnikov, je organizacija tam, kjer je. Upamo lahko le, da se bo transformacija v fundacijo čim hitreje izvedla. Storjena škoda pa je ogromna. Zaupanje deležnikov in širše javnosti v delo humanitarnih organizacij in nevladnega sektorja nasploh je več kot krhko. Takšne zgodbe, če organizacija ne bo od krivcev terjala osebne odgovornosti za storjeno škodo, ga razbijejo v prafaktorje, ki jih bodo skupaj sestavljale še generacije.

Res smo odgovornim dali na voljo več kot dovolj časa (dve leti in več), jih redno spodbujali k ukrepanju in skrivali stvari pred javnostjo. Danes ni več tako, odstop ambasadork je razburil tudi širšo javnost, vendar na Unicefu niso spremenili nič. Odgovorom se še vedno izogibajo. Zelo pomembno je, kar je zapisala Vita Mavrič: »/Lahko je 1000-krat vse pošteno in prav, vodstvo Unicefa Slovenijaebi moralo odgovarjati za aroganco, ki je pripeljala organizacijo v ta tragični položaj.« /

Ali je kje kdo, ki to lahko doseže?

Otrok, za katere naj bi pri vsej stvari šlo, namenoma nisem omenjal, ker pri odločitvah, ki so se dogajale, niso igrali nobene vloge. Pri vsem skupaj so ponovno le žrtve in »krivci« le toliko, da je zadeva tako pozno šla v javnost. Vse skupaj nima nič opraviti z njimi, ima pa z nami vsemi. Prepričan sem namreč, da se s podobnimi vzorci obnašanja odločevalcev redno srečuje veliko prebivalcev Slovenije. V svoji nemoči smo postali imuni. Moja zgodba Unicefa je v vsej nesreči srečna toliko, da sta jo k svoji »prilepili« pokončni in odgovorni ženski, ki pa imata svojo težo v slovenski javnosti – Vita Mavrič in Milena Zupančič. Seveda bi bilo dobro, da bi dobili tudi svoje posnemovalce, ne le kot ambasadorki otrokovih pravic, ampak tudi kot ambasadorki odgovornega in poštenega dela.

Blaž Habjan

1. predsednica se je ob ponovni izvolitvi leta 2005 javno odpovedala nagradam za predsedovanje. Pred tem je prejemale mesečno nagrado v višini okoli 100.000 tolarjev.